

DORPSORGAN

spaarndam

dorpsorgaan spaarndam

Inhoud:	pag.
Recreatiegebied Spaarnwoude	2
Toneelvereniging "Die Spaerne Ghesellen"	4
De Tuberculosebestrijding van zo'n zestig jaar terug	5
Opheffing van een jeugdhuis	7
Het jeugdhuis: een gemiste kans?	7
Commentaar	9
De Slaperdijk III	10

redactieleden:

e. huttinga *ijdk 27*

j.a. knijnenburg *ijdk 26*

d.a. verdurmen *visserseinde 71*

blad van de dorpsraad-spaarndam

5e jaargang nr 7/8

redactie-adres: IJdijk 2, Spaarndam

RECREATIEGEBIED SPAARNWOUDE

In het verleden hebben wij in het kader van het voorontwerp betreffende het recreatiegebied Spaarnwoude via dit orgaan al enige malen wat aan de man gebracht.

Wij hebben gemeend hiermede te moeten voortgaan en brengen ditmaal het een en ander onder de aandacht inzake het programma van eisen voor het recreatiegebied Spaarnwoude, waarbij wij de desbetreffende brochure, behorende bij het voorontwerp, citeren:

"1. Inleiding.

Sprekende over recreatie is het goed dit begrip eerst te omschrijven teneinde verwarring te voorkomen.

Recreatie zou in deze tijd gedefinieerd kunnen worden als "ontspanning ter verkrijging van lichamelijke en geestelijke weerstand, die nodig wordt geoordeeld om, ondanks het beroepsleven en de andere drukte en zorgen, een voldoende mate van welzijn te behouden".

Dit begrip zal in de toekomst echter ongetwijfeld wijzigingen ondergaan. Onder invloed van de toenemende beschikking over vrije tijd zal de besteding ervan geleidelijk meer het karakter krijgen van "medeschepping" in plaats van "herscheping". De "vrijtijdsbesteding" zal zich verzelfstandigen tot een kenmerkende levensvulling. De functies van de recreatie zijn verscheiden.

Deze verscheidenheid loopt bijvoorbeeld uiteen van rust tot vertier, van zonnen tot culturele verrijking. Vooral het streven naar het persoonlijk welzijn, het contact met de natuur, het verkeren in een bepaald sociaal milieu en de afwisseling met het normale, zijn van belang.

Verder dient onderscheid te worden gemaakt tussen hoe, waar, wanneer en het sociaal verband waarin wordt gerecreëerd. Bij de wijze van ontspanning kan het accent liggen op de verstrooiing, het spel, de sport of het verblijf in de natuur. Verder is het van belang of men voor de recreatie thuis blijft of uitgaat, de open lucht of een overdekt terrein verkiest, dichtbij blijft of ver weg gaat. Wat betreft het tijdstip is de verdeling tussen dag-, weekend- en vakantierecreatie essentieel.

Bij het sociaal verband kan onderscheid worden gemaakt tussen individuele en gemeenschappelijke vrijetijdsbesteding; tussen massale ontspanning en recreatie in kleiner gezelschap. De omvang van de recreatiebehoefte stijgt voortdurend door het beschikbaar komen van meer geld en tijd in een veranderende (verstedelijkende) samenleving, terwijl de "natuurlijke" recreatieruimten in de vorm van bos, heide, zand en water gedurende deze eeuw zijn afgenomen.

De resterende "natuur" is echter wel veel beter toegankelijk geworden, waardoor het recreatieve nut ervan per vierkante meter sterk is gestegen.

Daar staat weer tegenover dat juist de gebieden met de grootste bevolkingsdichtheid, met name de Randstad, over weinig bos en heide kunnen beschikken. Daarom is er dan ook juist in dit gebied een grote behoefte aan nieuwe voorzieningen. Vooral gelegenheden voor dagrecreatie op korte afstand van de grote steden zijn dringend nodig. De "bufferstroken" tussen de agglomeraties bieden volgens de regering zowel door hun ligging als door hun formaat waardevolle aanknopingspunten voor een groen systeem voor de dagrecreatie. Bij de opbouw van het sterk verstedelijkte gewest rond het Noordzeekanaalgebied gaat het om een weder verkrijgen van een evenwichtig geheel, waarbij alle levensfuncties op harmonische wijze gestructureerd zijn. De genoemde grondgebieden zijn even essentieel als de industrie- en woongebieden.

2. Functie.

Door de inrichting van het gebied rond Spaarnwoude voor de recreatie zal het geheel van recreatievoorzieningen in de Randstad op efficiënte wijze worden aangevuld.

De ligging nabij en tussen grote bevolkingscentra maakt het gebied rond Spaarnwoude uitermate geschikt voor dagrecreatie. Daar de voorzieningen voor de dagrecreatie in deze omgeving kwantitatief onvoldoende zijn is het niet alleen mogelijk, maar ook noodzakelijk het onderhavige gebied voor de dagrecreatie in te richten. Voor verblijfsrecreatie tijdens weekeinde en vakantie, met andere woorden recreatie gepaard gaande met overnachting, komt een gebied op grotere afstand van de bevolkingscentra buiten bereik der dagrecreanten meer in aanmerking.

Het recreatiegebied "Spaarnwoude" zal echter vele functies moeten gaan vervullen. Het zal namelijk niet alleen als een recreatiegebied voor de nabijgelegen woongebieden moeten fungeren, maar het zal ook een belangrijke functie hebben als milieu-verbeterend element in de voortschrijdende verstedelijking van het Noordzeekanaalgebied waar tengevolge van de nieuwe industriegebieden en de groeiende woonkernen met het daarmee samenhangende veel intensievere net van grote verbindingswegen, een minder gunstig leefklimaat ontstaat: de lucht-, water- en bodemverontreiniging en de geluidshinder zullen stellig toenemen. De "bufferstrook" Spaarnwoude moet daarom niet alléén een bufferzone zijn tussen de uitgestrekte industrie- en woongebieden, doch in de eerste plaats een zone welke door haar inrichting wezenlijk bijdraagt tot een verbetering van dit milieu. Een parkachtig landschap kan hieraan het best voldoen. Een dergelijk landschap is namelijk biologisch en ruimtelijk zeer gevarieerd, waardoor haar milieuvormende waarde voor al het levende-mens, dier en plant- veel hoger is dan die van het bestaande open polderlandschap of een ander eenvormig gebied.

In de Tweede Nota voor de Ruimtelijke Ordening van Nederland (1966) is dit milieuvormende aspect van nieuwe parkgebieden als een belangrijk uitgangspunt aanvaard. Vooral in het polderland van West-Nederland is dit nodig, daar hier het landschap en de natuur over het algemeen vrij eenvormig en egaal zijn, terwijl juist hier vanwege de nabijheid van grote woongebieden de behoefte bestaat aan rijk geschaakte milieus met een hoge recreatieve waarde. Gezien de situatie van het Noordzeekanaalgebied wordt in de genoemde Nota ook aangegeven, dat het recreatiegebied Spaarnwoude evenals Midden-Delfland door de regering worden beschouwd als de meest urgente van de 28 "sterren"; dit zijn de recreatie-elementen van formaat voor de dagrecreatie welke zijn opgenomen in de tweede structuurschets voor de openluchtrecreatie, behorende bij de Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening in Nederland. Deze elementen zijn alle gelegen op korte afstand van de grote woongebieden, opdat ze optimaal voor de dagrecreatie kunnen fungeren. De betekenis van Spaarnwoude als parkgebied kan men ook aflezen van de kaartbijlage III van genoemde nota, waarop het gebied de aanduiding heeft gekregen van deels stads- en deels stadsgewestpark.

Als "bufferelement" vormt het ook een belangrijke schakel in de groene zone, welke vanuit het Middengebied van Holland via Haarlemmermeer en "Spaarnwoude" loopt naar "Assendelft" en verder naar het gebied van het Alkmaardermeer en de droogmakerijen Beemster en Schermer.

Een qua milieu rijk ingericht gebied voor "Spaarnwoude" biedt uiteraard voor de recreatie van de nabij wonende stedelingen de meest gevarieerde mogelijkheden, zoals het baden, zeilen of vissen op de wateren, het wandelen en fietsen in het bos of park, het bezoeken van attractiepunten en het beoefenen van veldsporten. Zowel voor jong en oud als voor meer en minder sportieve mensen moeten mogelijkheden in dit park aanwezig zijn. Concreet kan men alle wensen en daarmee verband houdende voorzieningen op het terrein van de recreatie moeilijk vastleggen. Dit te meer, omdat een parkopzet gekozen zal moeten worden welke ook zal moeten kunnen dienen voor de mensen van het jaar 2000. Deze zullen vrijwel

zeker een enigszins ander recreatiepatroon beogen als gevolg van de toenemende welvaart, mobiliteit en vrije tijd. Het plan voor "Spaarnwoude" zal derhalve als een open plan moeten worden opgezet, m.a.w. het zal zich zo goed mogelijk moeten richten op de wensen van het heden, maar het dient ook nieuwe mogelijkheden voor de toekomst open te houden."

Tot zover voor ditmaal die brochure, die overigens nog wel wat stof biedt om daarover bij volgende gelegenheden te schrijven.

De Redactie.

TONEELVERENIGING "DIE SPAERNE GHESELLEN"

Nu het seizoen '71/'72 voor de deur staat, willen we nog gaarne alle liefhebbers van het amateurtoneel attent maken, op de mogelijkheid om in Spaarndam toneel te spelen. Elke dinsdagavond repeteren we in het "speeltuingebouw" aan de Boezem, waar we eind augustus beginnen met het instuderen van ons eerste stuk in het nieuwe seizoen. Mocht U er iets voor voelen onze gelederen te komen versterken, enkele dames en heren zijn nog steeds van harte welkom.

Aarzel niet, maar kom eens kijken en praten, op één van onze repetitieavonden.

Het Bestuur.

Op het artikeltje "beste klep" in Dorpsorgaan 5e jaargang nr. 6, werd vanuit stadhuis Haarlem gereageerd met de mededeling, dat reeds enkele jaren artikel 149 bis van de Algemene Politie Verordening van kracht is, waarbij het verboden is honden hun uitwerpselen op de straat te laten doen.

De Redactie.

DE TUBERCULOSEBESTRIJDING VAN ZO'N ZESTIG JAAR TERUG

In de jaren 1910-1912 tierde de tuberculose welig in ons kleine landje, en er vielen slachtoffers, vooral onder de kleine kinderen beneden de vijf jaar, ten prooi aan deze ziekte.

Wat allereerst opviel, was dat men dacht dat deze ziekte overerfelijk was, maar deze term is een onjuiste term, daar deze ziekte niet erfelijk is maar een besmettelijke ziekte, daar ze veroorzaakt wordt door een bacterie. Maar men kan wel spreken van een erfelijke constitutie of te wel de voorbeschiktheid om een bepaalde ziekte te krijgen, maar de hoofdzaak blijft toch de besmetting door de tubercelbacil. De erfelijkheid wijst al naar de erfelijkheidstheorie, dat wil zeggen wat de mens tot mens maakt, en een dier tot dier, met al zijn schakeringen van huidskleur, krulhaar, het mongoolse ras met zijn schuine oogstanden en gaat U zelf maar door.

Dus de tuberculose is en blijft een besmettelijke ziekte, veroorzaakt door een bacterie, zodat wanneer men niet in aanraking met de verwekker der tuberculose is geweest, men ook geen tuberculose kan krijgen. De bestrijding van deze ziekte heeft een hele ontwikkeling doorgemaakt vanaf het eerste begin tot aan heden ten dage.

In de begintijd van deze bestrijding had men met veel moeilijkheden te kampen, in de eerste plaats met allerlei onkunde op het gebied van deze ziekte, de armoede, de behuizing van de gezinnen, de verkeerde voeding, beter gezegd de eenzijdige voeding. Men had ook veel weerstand te overwinnen op sociaal-hygiënisch gebied.

Ook de inkomens van de te grote gezinnen waren aan de te lage kant.

Het was de tijd dat de tuberculose de gevreesde volksziekte nummer één was. In deze eerste tijd is men zich af gaan vragen waar moeten we nu mee beginnen?

Zo startte men met het uitgeven van geschriften, pamfletjes om de onkunde over deze ziekte te lijf te gaan, en er iets van en over te vertellen.

Maar dat alleen was niet genoeg, er moesten ook betere woningen komen voor de te grote gezinnen, daar men in die tijd dikwijls met hele gezinnen in bedompte alkoven bijeen sliep, gezonde zowel zieke. Vaak sliep een tuberculosepatient samen met gezonde personen in de bedstede.

De verkeerde voeding. Deze was te eenzijdig, wanneer de vrouw bijvoorbeeld kostwinnares was, moesten de andere gezinsleden genoegen nemen met dagenlange broodmaaltijden, of wachten tot de zondag dat de vrouw een warme maaltijd bereiden kon en dan liefst een stevige soep, bonen of een stampot, daar deze maaltijden dan ook de volgende dagen weder opgewarmd konden worden.

Men ging voorlichting geven op voedingsgebied om zodoende de gezinnen een betere weerstand te geven tegen deze gevreesde ziekte.

De volksdichtheid en de tuberculose liepen parallel. Uit de rapporten van die tijd is komen vast te staan, dat in de grote steden, waar de mensen dicht opeen woonden, dus het dichtst bevolkt was, de tuberculose het meest voorkwam.

In het algemeen kan men dus wel zeggen, dat de meeste slachtoffers van de tuberculose daar vielen, onder hen, wier levensomstandigheden het ongunstigst waren, en de toename van de tuberculosesterfte uitsluitend het meest gold voor de laagst sociale groepen.

Dus het doel van de bestrijding was er in die tijd opgericht om de kennis inzake de tuberculose te verspreiden, zo ook de algemene hygiëne, het verschaffen van betere woningen. Dit laatste middel stond voorop in de strijd tegen de tuberculose.

Het was ook in die tijd dat de vrees voor de tuberculose ontstond, en het was ook deze vrees, die de strijd er tegen verlamde. En deze vrees verhinderde de tuberculoselijders behoorlijk op zichzelf te letten. Zij bemoeilijkten alle maatregelen tot voorkoming en bestrijding van de ziekte, waardoor zij dus de besmettingskans bevorderden.

Door deze vrees zag men het gevaar niet meer, en was zodoende een gevaar voor de gemeenschap. Deze vrees was het gevolg van de onkunde, die dus overwonnen diende te worden. Lange tijd heeft men nog tegen deze vrees moeten vechten, want het heeft nog een hele tijd geduurd, eer men een volkomen genezen tuberculose patiënt wilde opnemen in het arbeidsproces. Men huiverde er voor om deze mensen in te schakelen, alweer een bewijs van onkunde en onwetendheid.

Maar nu nog vindt men A-sociale tuberculosepatiënten, die hun instructies en adviezen niet willen opvolgen en geen voorzorgmaatregelen willen nemen om verspreiding te voorkomen. Deze vrees, die een maatschappelijk gevaar was geworden, moest bestreden worden, zodat men de mensen moest leren onder welke omstandigheden de tuberculose besmetting kon worden voorkomen, over dit punt was men het eens.

Men trachtte de mensen er op te wijzen dat er in de opgehoeste slijm en de hoestdruppeltjes, die in de zakdoeken gedeponeerd werden, de kiemen voor de besmetting aanwezig konden zijn, en dat zakdoeken en ander besmet linnen en lijfgoed, eerst ontsmet dienden te worden, voordat aan verdere wasbehandeling begonnen kon worden. Maar laat ik U gerust stellen dat het menselijk lichaam, in een gezonde toestand en mits deze mens goed gehuisvest is, goed gevoed, gekleed, een grote geschiktheid bezit om de binnen gedrongen tubercelbacillen te vernietigen. Zij worden door natuurlijke verdedigingsmiddelen van ons lichaam spoedig onschadelijk gemaakt.

De overwinning op deze ziekte kon alleen bereikt worden door de gezamenlijke en stelselmatige samenwerking van alle hulpkrachten.

Door het vertrouwen van de gezonden moesten de lijdens aangedrongen worden en hierdoor de kracht krijgen hun eigen ziekte te overwinnen en de buitenwereld te beschermen voor mogelijke kans op besmetting.

Zoals ik al zei was de tuberculose de volksvijand nummer één en het waren meest de kleine kinderen van tuberculose ouders die er het slachtoffer van werden, daar zij er nog geen grote weerstand voor hadden. Door al deze dingen te samen, kwam men tot de conclusie dat er wat gedaan moest worden, zo heeft men toen de strijd er tegen aangespannen. Aanvankelijk leek het een hopeloze strijd, daar men van alles moest overwinnen, zoals U in het hierboven gelezene hebt kunnen constateren.

De slachtoffers vielen ook juist daar, waar de mensen dicht opeen woonden, dus in de dichtbevolkte wijken, bij de te grote gezinnen in te kleine huizen. Kinderen en ouders sliepen in één kamer en soms zelfs in één bedstede.

Men moest vechten tegen allerlei onkunde, te lange werktijden voor groot en klein, verkeerde voeding, die vaak te eenzijdig was.

Maar ook speelden er andere factoren mee, waardoor de mens meer vatbaar was, bijvoorbeeld omdat hij of zij aan een andere ziekte lijdende was, waardoor zijn/haar weerstand verminderde en dus de kans op tuberculose te krijgen groter werd.

Ook het gebruik van alcohol maakte dat de natuurlijke weerstand tegen deze ziekte verminderde. Ook verdriet, leed en zorgen, oververmoeidheid, bovenmatige geestelijke en lichamelijke inspanning kunnen in staat zijn om een sluimerende tuberculose tot ontwikkeling te brengen, daarnaast speelt het beroep ook zijn rol, bijvoorbeeld het mijnwerkersberoep, wat nu aan het uitsterven is. Slechte werkplaatsen, het werken in een sigaren/tabaksindustrie. Bij wasvrouwen kwam de besmetting tot stand, doordat zij besmet wasgoed te behandelen kregen waar veel tuberculosebacillen in voorkwamen. De ventilatie in de toenmalige werkplaatsen en huizen was bijzonder slecht, de vermoeienissen in die tijd groot, onvoldoende kennis van reinheid, en de kennis van goed toe bereide voeding onvoldoende.

Al deze oorzaken speelden hun rol mee, zodat de TBC een goede kans kreeg om zijn slag te slaan. Zo bleek uit een onderzoek in Pruisen dat onder een geestelijke orde van vrouwen meer dan 2/3 van deze zusters aan tuberculose stierf.

Gelukkig is er veel veranderd door al de inspanningen op woning- en voor verbetering op voedingsgebied. Maar vooral ook door de moderne behandeling met de nieuwere medicamenten. De lichtentjes van voorheen zijn gelukkig verdwenen. Daarnaast neemt nu weer de prophylactie een grote plaats in, dat wil zeggen, het voorkomen, om zodoende de verspreiding tegen te gaan.

Ook in de begintijd was opsporingswerk moeilijk. Het was juist in die tijd belangrijk om al de contacten na te gaan waarmee een lijder aan deze ziekte omgang heeft gehad. Zo kwam men dan terecht bij de kruisverenigingen, die zo dicht bij de bevolking stonden, daar deze kruisverenigingen dagelijks met de zieke mens omgingen en zo werden deze verenigingen ingeschakeld, en zij werken tegenwoordig nog nauw samen in de strijd tegen de tuberculose.

H. Boon.

Opheffing van een jeugdhuis

Nadat in de eerste helft van 1969 de twee toneelverenigingen Ardalion en de Spaarneghesellen hun laatste voorstelling hadden gegeven waren alle activiteiten, die in het Jeugdhuis vanaf 1950 plaats hadden, beëindigd op één uitzondering na: de uitleen van boeken door de Stadsbibliotheek en Leeszaal van de gemeente Haarlem.

Ook hieraan gaat nu een einde komen.

Het Jeugdhuisbestuur heeft tot in dit jaar toe de huurovereenkomst, die in verband met de bibliotheekruimte bestond met de gemeente Haarlem in stand gehouden, ondanks de zeer beperkte mogelijkheden, die financieel ter beschikking stonden.

Het bestuur had in het najaar van 1969 reeds het besluit genomen het Jeugdhuis zo snel mogelijk te liquideren, gezien het minderende aantal activiteiten en de moeilijke financiële positie, die een goede exploitatie onmogelijk maakten.

Toch is in verband met de bibliotheek gewacht tot dit jaar, omdat de hoop bestond, dat voor onderbrengen van dit filiaal van de Stadsbibliotheek elders in Spaarndam geschikt onderdak werd gevonden. Deze verwachting is nu wel definitief ongegrond gebleken.

Het bestuur heeft in verband hiermee overlegd met de directeur van de Stadsbibliotheek. Gelukkig is het mogelijk gebleken, dat - ook als straks Spaarndam geen eigen ruimte meer heeft voor het filiaal - toch de bevolking boeken van de Stadsbibliotheek kan blijven lezen. Op welke manier zult U later vernemen.

Aan het eind van het jaar rekent het Jeugdhuisbestuur via het Dorpsorgaan verslag uit te brengen, op welke wijze, en met welk financieel resultaat eventueel, de definitieve liquidatie van het Jeugdhuis heeft plaats gehad.

Het Bestuur.

HET JEUGDHUIS: een gemiste kans?

Wat al lang verwacht mocht worden is dan eindelijk geschied: het Jeugdhuis wordt verkocht. Of de Spaarndammers daarom moeten treuren? Volgens mij wel. Ik beschouw de verkoop als het missen van een unieke kans om een gemeenschapscentrum in het hart van het dorp te bezitten.

Het is met het Jeugdhuis altijd een wat vreemde zaak geweest. Als echt centrum voor de jeugd heeft het nooit optimaal gefunctioneerd. Werd het gebouw de eerste jaren gebruikt voor bibliotheek, tandarts, jeugdclubs, toneelverenigingen e.d., geleidelijk werd dat

steeds minder tot op het laatst alleen de bibliotheek nog overbleef. Deze uittocht werd niet veroorzaakt door de opheffing van verenigingen, maar gewoon omdat de accommodatie nergens op leek. Iedere vereniging zocht een eigen onderkomen en met wat doorzetterij slaagden ze daarin.

Het stichtingsbestuur vond blijkbaar niet een mogelijkheid, of hadden ze niet de fantasie, of ontbrak het ze aan het elan, om de accommodatie wel optimaal geschikt te maken voor het verenigingsleven.

Op dit ogenblik zullen de meeste Spaarndammers weinig interesse voor het Jeugdhuis hebben. Ook zo is het te verklaren dat het stichtingsbestuur nooit onder druk werd gezet. Voor een deel moet dat gewoon als een gegeven van deze tijd worden gezien en voor een ander deel als gevolg van het feit dat energieke verenigingsbesturen, soms met investering van vele avonden vrije tijd, er in slaagden een eigen onderkomen tot stand te brengen.

De Dorpsraad zag het blijkbaar ook niet zitten. De suggesties van de heren Vroege en van Warmerdam op de laatste openbare Dorpsraadvergadering in november 1970, n.l. om het Jeugdhuis op te knappen en geschikt te maken voor gebruik en dan pas over tien jaar, als het dorp nog wat uitgegroeid is, het Dorpshuis neer te zetten, werden niet gehonoreerd. Het valt ook niet mee als je je al lange tijd voor iets inspant, je dan eens te bezinnen en je plannen wat aan te passen. Toch is dat noodzakelijk. (Als dat gebeurd was waren de dertien woningen aan de Grote Sluis, die een duidelijk gevolg zijn van een situatie waarin het dorpsgezicht nog onbeschermd was, er nooit gekomen).

Wat zou men dan met dit Jeugdhuis kunnen aanvangen? Voorwaarde is natuurlijk een verbetering van de accommodatie en wat mij betreft een restauratie zodat de gevel aan de Kolk als trapgevel wordt hersteld. (Zie ets van C. van Noorde uit 1786).

Als aan die voorwaarde is voldaan kunnen de volgende activiteiten ontplooid worden:

1. De bibliotheek blijft er.
2. Daaraan gekoppeld komt een leeszaal. Men moet er vrij in en uit kunnen lopen, de nieuwe kranten moet men er kunnen lezen, boeken kunnen raadplegen en kunnen studeren.
Dat laatste verdient wel een opmerking: steeds meer kinderen uit ons dorp leren door. Juist voor hen zou zo'n soort accommodatie een studeergelegenheid en een ontmoetingspunt betekenen.
3. Gebruik voor de jongens- en meisjesclubs.
4. Ontmoetingspunt voor de bejaarden. Bij voorbeeld ook een centrum waar de problematiek van de bejaarden kan worden gesignaleerd en van waaruit hulp kan worden geboden.
5. Gebruik voor toneel.
6. Vergaderplaats van de Dorpsraad.
7. Gebruik als ruimte waar b.v. in de zomertijd een tentoonstellinkje van de geschiedenis van Spaarndam kan worden ingericht zodat bezoekers van het dorp daar eens binnen kunnen lopen.

U heeft gelijk als U zegt dat het in feite te laat is. Beschouw het maar als een gegeven van deze tijd waarin het vechten voor culturele belangen steeds meer op de laatste plaats komt, gewoon omdat het te weinig leeft.

Van praktische oplossingen heb ik weinig verstand. De gehele problematiek zal wel om de financiën gaan. Het is dan natuurlijk eenvoudig om de subsidie voor het Dorpshuis er voor te benutten door het Jeugdhuis de naam van gemeenschapshuis te geven. Maar dat zal wel naïef zijn. Of zou de gemeente het niet voor een prikje kunnen kopen, het dan aan de stichting Diogenes ter hand stellen, die het dan restaureert en weer voor het culturele leven in Spaarndam beschikbaar stelt?

Desnoods mag er van mij ook een Groene Kruisgebouw van gemaakt worden. Ik hoop in ieder geval dat de Dorpsraad zich hierop nog eens bezint en eventueel op het stichtingsbestuur druk uitoefent om anders te handelen. Van dat bestuur zou het t.o.v. de bevolking van Spaarndam correct zijn als ze de achtergronden van hun daad eens in het Dorpsorgaan neerschreven.

Ik hoop van harte dat de verkoop niet doorgaat.

G. van den Beldt Jr.

commentaar:

Vooropgesteld moet worden dat men twintig jaar de tijd heeft gehad om wat aan de "gemiste kans" te doen, zodat het weinig zin heeft om - nu het Jeugdhuis tenslotte stopt - langer na te kaarten.

Maar ook wanneer de verkoop niet was doorgegaan, was er voor dit gebouw weinig perspectief om een zinvolle betekenis voor de dorpsgemeenschap te verkrijgen.

Twintig jaar geleden heeft de "Stichting Jeugdhuis" het befaamde oude café "De Telescoop" verworven en met veler hulp opgeknapt en tot Jeugdhuis getransformeerd. Achteraf heeft men zich onvoldoende rekenschap gegeven van een paar feiten die de neergang in zich bergden.

1. Het gebouw was eeuwenoud. Een grondiger restauratie was toen eigenlijk geboden, maar daarvoor waren middelen en mogelijkheden ontoereikend.
2. De indeling was en is ten enmale ongeschikt om activiteiten van enige omvang dan wel van verschillende aard er te doen plaatsvinden.
Ook bij een grondige restauratie valt hierin weinig verbetering te brengen.
3. De beheersstructuur van het Jeugdhuis was van de aanvang af niet geschikt om Spaarndam en zijn verenigingen geestdriftig te houden voor het wel en wee van het gebouw.
Onderhoud, laat staan verbetering bleef dan ook nagenoeg achterwege.

Door genoemde oorzaken kwam de stichting Jeugdhuis in de vicieuze cirkel van te lage gebruiksvergoedingen of helemaal geen gebruikers, hetgeen leidde tot de huidige toestand. Ook na een eventuele grondige restauratie en een andere beheersvorm blijft het gebouw te klein en (mede daardoor) ongelukkig van indeling. Men moet zich dan ook afvragen om welke reden de geschiedenis zich dan niet zou herhalen, temeer daar de nieuwe generatie in het algemeen ruimere normen aan elke accommodatie stelt dan de vorige. Het zou voor Spaarndam opnieuw knutselwerk met teleurstellingen worden.

G.P. Stapel.

DE SLAPERDIJK III

De overstromingen van de Slaperdijk waren niet alleen voor de polders in de omgeving van Spaarndam een bron van kosten en overlast. Ook de verder af gelegen polders werden er steeds meer door getroffen. De overstroming van 1801 deed het boezempeil zo stijgen dat vele polders onder water kwamen te staan, o.a. in de buurt van Slooten en Osdorp. Het scheelde een paar centimeter of al het land tussen de Haarlemmermeer en Amsterdam was overstroomd. De postweg tussen Amsterdam en Alphen was er onbruikbaar door geworden. In Haarlem stroomden de kelders van de huizen langs het Spaarne vol. Het brakke water bedierf veel regenbakken en ook laaggelegen tuinen rond de stad.

De noodzakelijke verhoging van de Slaperdijk was afhankelijk van de toestemming van Amsterdam om het akkoord van 1659 te veranderen. In dat jaar hadden Rijnland en die stad al afgesproken dat een deskundige een onderzoek zou instellen naar het functioneren van de dijk. Het was er echter niet van gekomen. Amsterdam was er nog steeds van overtuigd dat de overstroming van de Slaperdijk een vermindering van het overstromingsgevaar voor de stad zelf betekende.

Het was de reeds in het vorige artikel genoemde F.W. Conrad die in zijn verhandeling over de Slaperdijk de argumenten van Amsterdam tegen de verhoging op wetenschappelijke wijze wist te ontzenuwen.

Conrad ging uit van de hoeveelheid water die langs Amsterdam door het IJ stroomde en de hoeveelheid die over de Slaperdijk vloeide om het IJ te ontlasten. Door meting van de profielen op die plaatsen kon hij die hoeveelheden nauwkeurig berekenen. Hij kwam toen tot verrassende conclusies. Het profiel van het IJ bij Amsterdam was $4 \frac{1}{2}$ keer zo groot als het profiel van de Slaperdijk bij overstroming. Er werd dus veel meer water toegevoerd als er over de Slaperdijk kon afvloeien; de toevoer overtrof de ontlasting ongeveer 5 keer! Bovendien werd het water dat over de Slaperdijk wegstroomde direct vanuit de Zuiderzee aangevuld en daarachter was dan nog het onuitputtelijke reservoir van de Noordzee.

Ook uit de waterstanden tijdens zware Noordwester stormen kon Conrad aantonen dat de Slaperdijk voor Amsterdam geen enkel nut had. Ik zal dit met een paar voorbeelden van hem illustreren.

Toen op 14 november 1775 de Slaperdijk al 4 uur overgelopen had, waren de waterstanden: Amsterdam 96 duim boven A.P.; Halfweg 93 en Spaarndam 80 duim boven A.P. Het water dat dus over de dijk stroomde stond in geen verhouding tot de nieuwe aanvoer.

Nog duidelijker kon Conrad het nutteloze van de overstroming van de Slaperdijk aantonen met de hoge-vloed-standen van 2 februari 1791: na 9 uur overstroming van

die dijk was de waterstand bij Amsterdam 91 duim, Halfweg 90 en Spaarndam 87 duim boven A.P. En dat terwijl de situatie 9 uur daarvoor was geweest: Amsterdam 81, Halfweg 68 en Spaarndam 61 duim boven A.P. (begin overstroming).

De conclusie van Conrad was, dat alleen een verlaging van het peil van de Zuiderzee Amsterdam zou kunnen ontlasten. Naast wetenschappelijke, berekende argumenten, gebruikte hij ook erg logische redeneringen om zijn gelijk te bewijzen. Het argument dat de overstroming van de Slaperdijk voor een ontlasting van de andere IJdijken zou zorgen, wees hij af als onzin: de Spaarndammerdijk en de Slaperdijk moesten immers hetzelfde boezemgebied beschermen.

Conrad won, ook al bleef Amsterdam een felle tegenstander van de ophoging van de Slaperdijk. De stad had in die tijd namelijk veel minder invloed op het bestuur dan voorheen. Sinds de komst van de Fransen in 1795 was de macht van het centrale gezag in ons land aanzienlijk versterkt. Het was daaraan te danken dat in 1806 met de ophoging kon worden begonnen. Het Staatsgezag had de oude overeenkomst tussen Rijnland en Amsterdam op zij gezet. Het waterschap Rijnland had na een jarenlange strijd zijn zin gekregen. Het belang van de bewoners van deze streek was er ten eerste mee gediend.

N.B. De bijna twee eeuwen durende conflictsituatie heeft nog een interessant gevolg gehad: het Amsterdams Peil was eerst een maat die alleen in Amsterdam gebruikt werd, maar door de waterpassing ten behoeve van de Slaperdijk werd het A.P. voor het eerst ook buiten de stad gebruikt. Later zou het de maat worden die in heel Nederland werd en wordt gebruikt om de verhouding van een plaats tot het zee-niveau aan te geven.

G. van den Beldt Jr.

